

लालीगुराँस नगरपालिकाको १६ औं नगर सभा समक्ष पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा अख्तियार गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई नै थप परिष्कृत गरी आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ का लागि लालीगुराँस नगरपालिका क्षेत्रभित्रविषयक्षेत्रगतरूपमा देहायमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमहरू अख्तियार गरिनेछ।

आर्थिक विकास क्षेत्र

कृषि र पशुपंछी विकास

१. नगर क्षेत्रभित्रका इच्छुक कृषकहरूलाई क्रमशः रैथाने एवम् अर्गानिक कृषि उत्पादनमा अभिप्रेरित गर्न "नगरको खुशी, रैथाने कृषि" नामक अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ। आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ मा नेपाल सरकारको विशेष अनुदान मार्फत् सञ्चालन हुने कार्यक्रममा विनियोजन हुने रकमबाट नगरपालिका क्षेत्रलाई रसायनिक मल र रसायनिक विषादिमुक्त नगरपालिकामा स्थापित गर्दै कृषकहरूका लागि त्यस्तो मल र विषादिको विकल्पको रूपमा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने स/साना स्केलका कारखानाको निर्माण तथा जीवा मल एवम् जैविक विषादि निर्माणसँग सम्बन्धित प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक र निरोधात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
२. माटोको उर्वराशक्ति समेत अभिवृद्धि गर्दै दुग्धजन्य एवम् मासुजन्य पदार्थ उत्पादनमा कृषकहरूलाई थप अभिप्रेरित गर्न रैथाने प्रजातिका गाई/गोरु, राँगा/भैंसी, भेडा/बाख्रा, सुँगुर, कुखुरा पालनमा सहयोग पुग्ने गरी विशेष अनुदानबाट प्राप्त हुने नगरको खुशी, रैथाने कृषि कार्यक्रमबाट उपयुक्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ।
३. परम्परागत एवम् जैविक मल मात्रको प्रयोग गरी कम्तीमा एक रोपनीदेखि बढीमा ४ रोपनीसम्मको क्षेत्रफलमा आफ्नै करेसाबारी परिसरमा कृषकद्वारा उत्पादित सागसब्जी र फलफूलको समर्थन मूल्य निर्धारण गरी तराई/मधेसका बजारसम्म लगी विक्री वितरण गर्न कृषक एवम् कृषि सहकारी संस्थासँगको साझेदारीमा कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि कार्यक्रममा आवद्ध हुने कृषक समुह एवम् कृषि सहकारी संस्थालाई बीउ पुँजी उपलब्ध गराइनेछ।
४. निर्वाहमुखी कृषि पेशामा आश्रित नगरपालिका क्षेत्रभित्रका कृषकहरूलाई व्यवसायिक कृषि उद्यममा आकर्षित गर्न टोल/टोलमै कृषि सेवा नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि श्री बसन्त माध्यमिक विद्यालय, बसन्तपुरमा कृषि विषय अध्यापन गराउने विषयविज्ञहरूलाई समेत थप प्रोत्साहन दिई विद्यालय समय बाहेकको समयमा वडा/वडामा गई कृषकमैत्री तालिम कार्यक्रम सञ्चालनमा परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
५. नगरपालिका क्षेत्र बाहेक छिमेकी स्थानीय तह समेतका कृषकहरूले उत्पादन गर्ने कृषि उपजहरूलाई स्टोरेज गर्दै बेमौसममा समेत विक्री/वितरण गरी कृषकहरूलाई बढीभन्दा बढी अर्थोपार्जनको व्यवस्था मिलाउन दुध, सब्जी, फलफूल सहितको अलग कक्ष सहितको शीत

भण्डार निर्माणको प्रकृया अघि बढाइनेछ। यसका लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका सम्बन्धित निकाय एवम् अन्य दातृ निकायहरूसँग शीत भण्डार निर्माणमा नगरपालिकाबाट साझेदारी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

६. माहुरी पालन मार्फत् स्थानीयस्तरमा पाइने विभिन्न प्रजातिका अन्नबाली/फलफूल एवम् जडिबुटीको उत्पादनमा प्राकृतिकरूपमा सकारात्मक प्रभाव परोस् एवम् कृषकहरूले उत्पादन गर्ने कृषि उपजमा विविधिकरण समेत आओस् भन्ने अभिप्रायले "घरघरमा घर" नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि स्थानीयस्तरमा पाइने काठकै प्रयोग गरी माहुरीको घर निर्माण गर्ने लघु उद्यम स्थापना गरिनेछ र कम्तीमा दश घर माहुरी पाल्ने कृषकहरूलाई व्यवसायिक बनाउनका लागि नगरपालिकाको तर्फबाट व्यवसायिक माहुरी पालन तालिम उपलब्ध गराइनेछ।
७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र पत्रु खाना (Junk Food) को उपभोगमा क्रमशः कमी ल्याउँदै त्यस्ता खानालाई विस्थापित गर्ने उद्देश्यले स्थानीय कृषकहरू मार्फत् परम्परागत एवम् रैथाने पोषणयुक्त कोदो, मकै, फापर, जुनेलो, भट्मास जस्ता अन्नबालीको खेती गर्ने कृषकहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउन व्यवस्था मिलाइनेछ। आफ्नो टोलभित्र पत्रु खाना उपभोगमा नियन्त्रण गर्ने टोल विकास संस्थाहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ।

उद्यम, सहकारी र आन्तरिक आय अभिवृद्धि

८. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक वनलाई उद्यममा आकर्षित गर्दै नगरको आन्तरिक आम्दानी समेत अभिवृद्धि गर्न "उद्यमी वन, नगरको धन" नामक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि सामुदायिक वनमा रैथाने प्रजातिका सिस्नो, निगुरो, तामा, सिमसाग, गँदै, टिमुर् जस्ता साग/सब्जी, जडिबुटी उत्पादन एवम् कालिज, स्थानीय प्रजातिका कुखुरा लगायतका पन्छी पालन जस्ता उद्यमशील कार्यमा वस्तुगत एवम् पुँजीगत अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। सामुदायिक वन क्षेत्रभित्रका रुखविरुवाका पाततिङ्गर प्रयोग गरी स्थानीयस्तरमा प्राङ्गारिक मल मल कारखाना स्थापना गर्ने कार्यमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई परिचालित गरिनेछ।
९. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पिउने पानीका मुहानहरूको संरक्षण, सम्बर्धन र उपयोगका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ। नगरपालिका र नगरबासीको आम्दानी समेत अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ मा नै सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको तीनजुरे क्षेत्रबाट उत्पत्ति हुने जरुवा पानीलाई तराई/मधेशका बजारमा लगी विक्री वितरण गर्न तीनजुरेको पानी, हाम्रो आम्दानी नामक स्प्रिङ वाटर उद्योग परियोजना सञ्चालनमा ल्याइनेछ। परियोजना निर्माणका लागि नगर विकास कोषबाट उपलब्ध हुने ऋण तथा अनुदानमा नगरपालिकाबाट समेत साझेदारी गरिनेछ।

१०. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सहकारी संघ/संस्था, उद्योग/बाणिज्य संघ, होटल तथा होमस्टे सञ्चालक लगायत निजी तथा गैरसरकारी निकायमा आवद्ध पदाधिकारीहरूलाई व्यवसायिक आचरणसँग सम्बन्धित विषय र विद्यमान पद्धतिप्रति अभ्यस्त गराउन सचेतनामूलक तालिम कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ। "मैले तिर्ने कर, नगरपालिकाको भर" अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यो अभियानप्रति आम नगरबासी करदाता र उद्योग, व्यवसायीलाई समाहित गर्न नगरपालिकाले निर्धारण गर्ने करको क्षेत्र, दर, दायरा लगायतका अधिकांश विषयवस्तुलाई समावेश गरी करदातामैत्री शिक्षा प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
 ११. बसन्तपुर बजारमा निर्माणाधीन मिनि मार्केटको भवनलाई स्थानीय उत्पादनको प्रदर्शन एवम् विक्री स्थलको रूपमा समेत विकसित गरिनेछ। मिनि मार्केट भवन निर्माण सम्पन्न भए पश्चात् भवनका कोठाहरूलाई स्थानीय उद्यमी व्यवसायीहरूका लागि गरी खाने स्थलको रूपमा विकास गर्दै उक्त भवनलाई नगरपालिकाको आन्तरिक आय अभिवृद्धिमा उपयोग गरिनेछ।
 १२. वडा एवम् समग्र नगरपालिका तहबाट सबैभन्दा बढी कर तिर्ने संस्थागत, व्यक्तिगत लगायत विभिन्न विधागत करदाताहरूको पहिचान गरी त्यस्ता करदाताहरूको सम्मानका लागि वडा एवम् नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको राजस्व संकलन गर्ने काउण्टरमानै सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाता भनी फोटो टाँस समेत गरी सम्मान गर्ने व्यवस्थालाई संस्थागत गरिनेछ।
 १३. नगरपालिका क्षेत्रभित्र क्रियाशील लघु वित्तीय संघसंस्थाहरूले प्रवाह गरेको ऋण लगानी र त्यस्तो ऋण लिने नगरबासीहरूले चर्को व्याजदर व्योहोर्नु परेको गुनासो समेतलाई सम्बोधन गर्नका लागि त्यस विषयमा छानवीन गरी प्राप्त नतिजा बमोजिम लघु वित्तीय संघ/संस्थाहरूलाई नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
 १४. विगतदेखि नै दर्तामा रहेका तर कुनैपनि कारोबार नगरी निष्कृय रहेका एवम् उद्देश्य विपरीत कार्य गरी रहेका नगर क्षेत्रभित्रका सहकारी संस्थाहरूलाई नियमन गरी त्यस्ता सहकारी संस्थाहरूको दर्ता खारेज गर्ने सम्मको उपयुक्त व्यवस्था अवलम्बन गरिनेछ।
 १५. प्लाष्टिकजन्य सामग्रीहरूलाई क्रमशः विस्थापित गर्ने सोचका साथ स्थानीयस्तरमा पाइने काठ, बाँस, पर्याङबाट फर्निचर तथा हस्तकलाजन्य सामग्रीहरू उत्पादन गरी लालीगुराँस नगरपालिकाको पहिचान अभिवृद्धि गर्न स्थानीय युवाहरूलाई लक्षित गरी सीपमूलक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी त्यसरी तालिम लिएका युवाहरूलाई लघु उद्यममा आवद्ध गर्दै लगिनेछ।
-

पर्यटन

१६. प्राकृतिक एवम् ग्रामीण साँस्कृतिक पर्यटनको प्रचुर सम्भावना रहेको लालीगुराँस नगरपालिकाको पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न "संस्कृति र प्रकृति, हाम्रो सम्पत्ति" नामक अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ।
१७. लिम्बु समुदायको सभ्यता र संस्कृतिलाई उजागर गर्दै त्यस्तो सभ्यता र संस्कृतिको संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन गर्ने गरी नगरपालिकाले स्थापना गरेको चो?लुङ पार्कको लुङदुम प?वा सिङदुम प?वा देवस्थलमा देवारी साम्बाद्वारा मुन्धुमी सभ्यतामा व्यवस्था भए अनुसारका परम्परा र संस्कृति प्रस्फुटन हुने चो?लुङ चाङमा/सामलिङमा/आयु थप्ने/मनोकामना पुरा हुने संस्कारहरूलाई साँस्कृतिकरूपमा संस्थागत गर्दै धार्मिक एवम् साँस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको दिनमा पुजा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। नेपालमा पाइने सबै प्रजातिका गुराँसहरूलाई चो?लुङ पार्क परिसरमा रोपण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
१८. सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै पाथीभरादेवीको मन्दिर व्यवस्थापन र सञ्चालनमा धर्मदेवी नगरपालिका र लालीगुराँस नगरपालिकाको संयुक्त व्यवस्थापनमा सञ्चालन गर्न स्थानीय कानून तर्जुमा गरिनेछ। पाथीभरादेवी मन्दिरलाई धार्मिक पर्यटनको उत्कृष्ट स्थलको रूपमा विकास गर्न पाथीभरा महोत्सवको आयोजना गरिनेछ।
१९. नगर क्षेत्रभित्र महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा रहेका चो?लुङ पार्क तथा युमा संग्रहालय, तीनजुरे मिल्के जलजले क्षेत्र, पात्लेपोखरी, मनकामना मन्दिर, मार्गापोखरी, तीनछाँग्रे झरना, अखै गुफा, आर.आर. गार्डेन, पाँचपोखरी लगायतका नगर क्षेत्रभित्र भएका सम्पूर्ण पर्यटकीय स्थलहरूको सामयिक सुधार गर्दै ती पर्यटकीय क्षेत्रहरूको विवरण सहितको विशेषताहरू झल्कने किसिमको स्थानीय पर्यटन पुस्तिका तर्जुमा गरी प्रकाशित गरिनेछ। उक्त पुस्तिकामा उल्लेख भए बमोजिमका सबै विवरणहरूलाई अडियो र भिडियो मार्फत् समेत सार्वजनिक गरी नगरपालिकाको वेबसाइट र फेसबुक पेज मार्फत् समेत सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
२०. मुन्धुम पदमार्ग मार्फत् पर्यापटन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले चो?लुङ पार्कदेखि तीनजुरे/सेनसेनलुम्बा - गुफापोखरी - मेन्छ्यायेम - सभापोखरी - साजुपोखरी - तोक्पेगोला - ओलाङचुङगोला - तिसाला - सेन्जेमापोखरी - कुम्भकर्ण (फक्ताङलुङ) कञ्चनजङ्गा/केलाङ सित्लाङ - तिम्बुङपोखरीसम्मको अध्ययन/अनुसन्धानको कार्यलाई निरन्तरता दिइदै उक्त अनुसन्धानको कार्यलाई संस्थागत गरिनेछ।
२१. लालीगुराँस फूलने मौसम र हिउँ पर्ने मौसममा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको बाक्लो उपस्थिति हुँदाका वखत् नगरपालिका क्षेत्रभित्रका होटेल, मोटेल र होम स्टे मात्रले पर्यटकहरूको आवास व्यवस्थापन गर्न नसक्दा पर्यटकहरूलाई फर्किएर अन्यत्र बसोबास

व्यवस्थापन गर्नुपरेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिका क्षेत्रभित्रको बजार क्षेत्रका सबै घरधुरीमा एउटा पाहुना कोठाको व्यवस्थापन गर्न एक घर, एक पाहुना कोठा निर्माण अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ।

सामाजिक विकास क्षेत्र

शिक्षा

२२. शिक्षक र विद्यार्थी संख्याबीचको अनुपातलाई नीतिगत व्यवस्था बमोजिम अनुकूलन गरी नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरू सञ्चालन हुन नसक्दा गुणस्तरीय एवम् अतिरिक्त क्रियाकलाप (गायन, नृत्य, सङ्गीत, खेलकूद आदि) सहितको शिक्षा पाउने नैसर्गिक हकबाट विद्यार्थीहरू वञ्चित रहेको तथ्यलाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यार्थी संख्या बढी भएका माध्यमिक विद्यालयमा नजिकका विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई ल्याई एकै विद्यालयबाट गुणस्तरीय शिक्षा उपलब्ध गराउने सोचका त्यस्ता माध्यमिक तह सञ्चालनमा आएका केही विद्यालयका लागि भन्सार छुटको सुविधा उपयोग गर्ने गरी स्कूल बस खरिद गर्ने प्रकृया अघि बढाइनेछ। यसका लागि आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ मा बसन्त मावि, श्रीमान् स्मारक मावि, रत्न मावि र सिंहदेवी माविबाट यो कार्यक्रमको शुरुवात गरिनेछ।
२३. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न सामुदायिक विद्यालयमा सञ्चालित कक्षा ११ र कक्षा १२ मा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई एकत्रित गरी एकै स्थानबाट गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा श्री बसन्त माविमा छात्रवास निर्माणको कार्य शुरु गरिएकोमा सो कार्यलाई सम्पन्न गरी छात्रावास सुविधा सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
२४. स्थानीय अभिभावक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, विद्यार्थी, शिक्षक लगायत सरोकारवाला सबैको साथ, सहयोग, समन्वय र सहकार्यमा मात्र सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ भन्ने अवधारणालाई मध्यनजर गरी सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि सरोकारवालासँग नगरपालिका अभियान सञ्चालन गरिनेछ। यो अभियानको कार्यान्वयनका लागि विषयविज्ञ मार्फत् सरोकारवाला लक्षित सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
२५. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक विद्यालयमा अध्यापन गराउने शिक्षकहरूमध्ये वर्षभरिमा सबैभन्दा उत्कृष्ट विषयगत नतिजा हाँसिल गराउन सक्षम एक/एकजना शिक्षक (महिला र पुरुष) लाई नगद रकम र सम्मान-पत्रले पुरस्कृत गर्ने व्यवस्थाको थालनी गरिनेछ।
२६. गायन, सङ्गीत, नृत्य जस्ता विधामा नगरपालिका क्षेत्रभित्र लुकेर रहेका बाल प्रतिभाहरूको पहिचान गरी त्यस्ता प्रतिभाहरूलाई प्रादेशिक एवम् राष्ट्रियस्तरमा उजागर गर्नका लागि प्रतिभाको पहिचान, हाम्रो अभियान नामक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यो कार्यक्रम

कार्यान्वयन गर्न सबै सामुदायिक विद्यालयमा नगरपालिकाले व्यवस्था गरेको विषयविज्ञ जनशक्तिको उपलब्धता गराई प्रतिभा पहिचान गरिने र त्यसरी पहिचान भएका इच्छुक प्रतिभालाई नगरपालिकाबाट स्थापना गरिने सङ्गित प्रशिक्षण केन्द्रमा ल्याई तालिम दिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

२७. नेपालको संविधानले व्यवस्था गरेको स्थानीय तहको संगठनात्मक व्यवस्था, काम, कर्तव्य, अधिकार, भूमिका र जिम्मेवारीका विषयमा विद्यालय तहबाटै आम विद्यार्थीहरूलाई अभ्यस्त गराउँदै सङ्घीयतालाई थप संस्थागत गर्ने आधार तय गर्न विद्यार्थीहरूलाई समावेश गरी अन्तर-विद्यालयस्तरीय उद्घोषण, निबन्ध लेखन, हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता र वक्तृत्वकला जस्ता कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ।
२८. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारी एवम् विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीलाई वर्तमान व्यवस्थाले गरेको सार्वजनिक खरिद र जिन्सी व्यवस्थापनका सम्बन्धमा पर्याप्त मात्रामा तालिम तथा प्रशिक्षण नभएका कारण प्रत्येक आर्थिक वर्ष बेरुजुको मात्रा वृद्धि भइरहेकोमा त्यस्तो अवस्थाको न्युनीकरणका लागि सम्बन्धित शिक्षक तथा कर्मचारी लक्षित सार्वजनिक खरिद र जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम कार्यक्रमको आयोजना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
२९. नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक समुदायलाई आफ्नो भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता र सम्पदाको संवर्धन र संरक्षण गर्ने हक हुनेछ भनी नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएकोमा लिम्बु भाषा र लिपी संरक्षण गर्न सामुदायिक विद्यालयमा अनिवार्य लगायतका अन्य स्थानीय भाषाको पठनपाठन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३०. नगरपालिका क्षेत्रभित्रको इतिहास, संस्कृति तथा प्रकृतिमैत्री विषयवस्तुहरूलाई विद्यालयस्तरको पाठ्यक्रममै समावेश गरी विद्यार्थीहरूलाई निरन्तर अध्ययनको वातावरण मिलाउन स्थानीय पाठ्यक्रमको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
३१. बसन्त बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माणको लागि सङ्घीय एवम् प्रदेश सरकार समक्ष अनुरोध गरिनेछ। क्याम्पस भवन निर्माणमा सरोकारवाला निकायसँग नगरपालिकाको तर्फबाट रकममा साझेदारी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

स्वास्थ्य

३२. क्यान्सर लागेका, मुटुको शल्यक्रिया गर्नुपर्ने, मृगौलाको शल्यक्रिया वा डायलाइसिसका विरामी, प्यारालाइसिस जस्ता कडा रोग लागि उपचार गराउन आर्थिक अभाव भएका स्थानीयवासीको स्वास्थ्योपचारमा केही रकम सहयोग गर्दै स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक र निरोधात्मक गतिविधि समेत सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले स्थापित "नागरिक उपचार सहायता कोष"

बाट स्थानीय कानून बमोजिम उपचार सहायता उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

३३. "स्वस्थ आमा, स्वस्थ बच्चा" अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यो अभियान कार्यान्वयन गर्न गर्भवती भएको १३ हप्तादेखि सुत्केरी भएको ६ हप्तासम्मका सम्पूर्ण गर्भवती एवम् सुत्केरी महिलाहरूलाई सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था मार्फत नै निःशुल्क क्याल्सियम चक्री वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ। त्यसैगरी विवाह दर्ता गर्न आउने नव विवाहित दम्पतिबाट स्वस्थ बच्चा जन्माउने उद्देश्यका त्यस्ता दम्पतिको इच्छा अनुसार सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट समेत फोलिक एसिड वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
३४. क्यान्सर, मृगौलाको डायलासिस, मुटु रोगी, प्यारालाइसिस जस्ता गम्भीर प्रकृतिका रोग लागि घरमै बसी औषधि सेवन गरिरहेका विरामी नागरिक एवम् ८० वर्षमाथिका नगरबासीहरूको स्वास्थ्योपचारमा महिनामा कम्तीमा एकपटक प्रत्येक टोल गई आधारभूत र प्राथमिक उपचारमा सहयोग पुर्याउन "टोलमै स्वास्थ्यकर्मी" नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि त्यस्ता विरामीहरूको तथ्यांक सम्बन्धित वडाको स्वास्थ्य संस्थामा संकलन गरी उक्त संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी मार्फत् यो कार्यक्रम सञ्चालन गरिने र त्यसरी खटिएका स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराइनेछ।
३५. बसन्तपुर अस्पतालबाट प्रवाह हुने स्वास्थ्य सेवालाई थप व्यवस्थित बनाउन एवम् सामुदायिक स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेत अभिवृद्धि गर्दै आम नगरबासीहरूलाई सशुल्क औषधि सुपथ मूल्यमा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले बसन्तपुर अस्पतालबाट फार्मसी सेवा सहितको औषधि विक्री वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
३६. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका युवा, बालबालिका र अभिभावकहरूलाई लक्षित गरी टोल विकास संस्थाको अगुवाईमा सुर्तीजन्य/मदिराजन्य पदार्थको रोकथाम तथा नियन्त्रण, जुवातास र पत्रुखाना नियन्त्रण र लागू औषध दुर्व्यसनसँग सम्बन्धित विषयमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण

३७. प्रदेश सरकार, नगरपालिका र करुणा फाउण्डेशनसँगको त्रिपक्षीय लागत साझेदारीमा अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेकोमा सो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् हरेक नवजात शिशुमा जन्मदोष परीक्षण गरी जन्मदोष पहिचान भएका शिशुहरूको स्वास्थ्योपचार, विद्यालयमा रहेका दश वर्ष मूनिका बालबालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण र व्यवस्थापन लगायतका रोकथामका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नुका साथै नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन, सशक्तिकरण र
-

सामाजिकीकरणका क्षेत्रमा आवश्यक सहयोग प्रदान गरिनेछ। यसका अतिरिक्त पहिचान भएका सबै अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको परिचयपत्रका साथै राज्यले प्रदान गर्ने सामाजिक सुरक्षाका योजनाहरूमा पहुँच विस्तार गरिनेछ।

३८. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका महिलाहरूलाई ढाका बुनाई, होम स्टे सञ्चालन तथा स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु उद्यममा आकर्षिक गर्न लालीगुराँसका महिला, उद्यममा पहिला नामक अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि नेपाल सरकारबाट प्राप्त लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको रकम र नगरपालिकाबाट विनियोजन हुने रकम सोही अभियान कार्यान्वयनमा खर्चिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

खानेपानी र सरसफाई

३९. पानी नै जीवन हो। यो साध्वत् तथ्यलाई हृदयङ्गम गर्दै नगरपालिका क्षेत्रभित्रका पानीका मुहानहरूको संरक्षण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी त्यस्ता स्थानमा डोजर, सिमेन्ट जस्ता सामग्रीहरूको प्रयोगमा पूर्णरूपमा बन्देज लगाउँदै वृक्षारोपण अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
४०. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै घरधुरीमा पिउनेपानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न पानीका मुहानबाट प्रत्येक घरधुरीमा खानेपानीको पाइपलाइन विस्तार गर्ने कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४१. नगरपालिकाको बजार क्षेत्रभित्रबाट दिनहुँ निस्कने फोहोरको प्रत्येक घरधुरीबाटै व्यवस्थापन गर्न “म फोहोरको वर्गीकरण गर्छु, हामी फोहोरको व्यवस्थापन गर्छौं” नामक अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि फोहोर उत्पादन गर्ने घरधुरीले नै कुहिने र नकुहिने फोहोरको वर्गीकरण गरी कुहिने फोहोरको व्यवस्थापन घरधुरी स्वयंले र नकुहिने फोहोर मात्र नगरपालिकाबाट संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। कुहिने फोहोरलाई प्राङ्गारिक मलमा रूपान्तरण गर्नका लागि सरोकारवाला लक्षित सचेतनामूलक तालिम कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ।

खेलकूद

४२. स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद भन्ने नाराका साथ नगरपालिका क्षेत्रभित्र खेलिने भलिबल, फूटबल जस्ता विभिन्न विधाका खेलकूदलाई क्रमशः सम्बोधन गर्दै जाने ध्येयका साथ चोःलुङ कप खेल प्रतियोगिता आयोजना गर्दै लगिनेछ। विभिन्न विधाका खेलकूदमा नगरपालिकाको प्रतिनिधित्व गर्दै अन्यत्र स्थानमा प्रतिनिधित्व गर्ने खेलाडीहरूलाई खेलकूद कार्यमा भाग लिन आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ।
-

४३. प्रादेशिक, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा खेलकूदका माध्यमबाट पहिचान स्थापित गरी सकेका नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न विधाका खेलाडीहरूलाई सम्मान गर्ने व्यवस्थालाई संस्थागत गरिनेछ।

जनसंख्या र बसाँईसराई

४४. नगरपालिका क्षेत्रभित्र आफ्नो जग्गा जमिन लगायतका पैत्रिक सम्पत्तिहरू यथावत् राखी बसाँई सरेर अन्यत्र गएका नागरिकहरूलाई उधौली र उभौलीको समयमा नगरपालिका क्षेत्रमा आई आफ्नो स्वामित्वमा रहेको कृषि जमिनमा आफू स्वयंले अन्नबाली लगाउने, फलाउने र थन्काउने कार्यमा अभिप्रेरित गर्न "फर्की आए थातथलो, हुन्छ सबैको भलो" नामक अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यो अभियानमा समाहित हुने नागरिकहरूको अभिलेख राखी त्यस्ता नागरिकहरूलाई नगरपालिकाबाट सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

पूर्वाधार विकास क्षेत्र

४५. नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य निकायबाट प्राप्त हुने सशर्त, समपूरक जस्ता पूर्वाधार निर्माणसँग सम्बन्धित पुँजीगत प्रकृतिका आयोजनामा नगरपालिकाको तर्फबाट समेत रकम साझेदारी गर्न समपूरक कोषको स्थापना गरिनेछ।
४६. नयाँ शहर आयोजनाबाट निर्माण भैरहेको ल्याण्ड पुलिड क्षेत्रमा झिँगटीको छाना, आरु/आल्चा/पैयु/फलेदोको फूलबारी, मालिङ्गो/पर्याङ र गुराँसका गल्ली, चौतारा, हिटी जस्ता स्थानीय ऐतिहासिकता, परम्परा, वास्तुकला र गाउँले जनजीवन झल्कने किसिमको संरचना मात्र निर्माण हुने मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ।
४७. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सडक, पुल/पुलेसा, सार्वजनिक मठ/मन्दिर/चर्च/गुम्बा लगायतका अन्य सार्वजनिक एवम् सरकारी संरचनाहरूको आवश्यकता अनुसार मर्मतसम्भार गर्न मर्मतसम्भार कोषमा उपयुक्त रकम विनियोजन गरिनेछ। सो कोषको निष्पक्ष र पारदर्शी परिचालनका लागि उपयुक्त पद्धति समेत निर्धारण गरिनेछ।
४८. स्थानीय उपभोक्ता समेतको साझेदारीमा नगरपालिकाकै एक्साभेटर र व्याक हो लोडरको प्रयोग गरी अत्यावश्यक स्थानमा मात्र सडकका नयाँ ट्रयाक ओपन एवम् सडक मर्मत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। सडकको नयाँ ट्रयाक ओपन गर्नुपर्ने स्थान र मर्मत गर्नुपर्ने स्थानको पहिचानदेखि उक्त कार्यको निरन्तर निगरानी समेत गर्न नगर प्रमुख स्वयंको संयोजकत्वमा सम्बन्धित वडाका जनप्रतिनिधि र पूर्वाधार विकास शाखाका शाखा प्रमुख सम्मिलित समिति गठन गरी सोही समितिले निर्धारण गर्ने विधि मार्फत् उल्लिखित कार्यहरू सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

४९. नगरपालिकाको आफ्नै स्रोतले निर्माण सम्पन्न भएका सडकहरूको भारवहन क्षमता विश्लेषण गर्दै विपद् एवम् वर्षातको समयमा त्यस्ता सडकमा हेभी सवारीसाधनको आवागमनमा रोक लगाउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

५०. नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद्बाट हुनसक्ने सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्नका लागि प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा उपयुक्त रकम विनियोजन गरिनेछ।
५१. स्थानीय प्रहरी सर्जिमिन मुचुल्का र वडाको सिफारिसलाई मुख्य आधार मान्दै प्रकोप पिडित व्यक्ति/निकायहरूलाई प्रकोप व्यवस्थापन कोषबाट स्थानीय कानून बमोजिम तत्काल राहत उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ।
५२. प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक प्रकोपका समयमा सरोकारवाला सबैको साथ/सहयोगले मात्र प्रकोप व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ भन्ने तथ्यलाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै टोल विकास संस्थामा आवद्ध पदाधिकारीहरूलाई प्रकोप व्यवस्थापनसँग आधारभूत तालिम प्रदान गरिने र त्यस्ता तालिम प्राप्त जनशक्तिलाई प्रकोपका समयमा उद्धारका लागि विशेष परिचालन गर्ने गरी सूचीकृत गरी राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
५३. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न स्थानमा हुने सम्भावित भुक्षयको रोकथाम, पर्यावरण संरक्षण लगायत जलवायु परिवर्तनसँग सम्बन्धित सचेतनामूलक कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्दै सम्भावित स्थलहरूमा स्थानीय सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, सरकारी/ गैर संघ/संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा वृक्षारोपणका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
५४. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार विक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने र सो कार्ययोजना बमोजिम वन पैदावर विक्री गरी प्राप्त हुने आम्दानीको दश प्रतिशत रकम नगरपालिकाको स्थानीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने भनी सङ्घीय स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ख. मा भएको व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ। यसका साथै उक्त व्यवस्थाको प्रतिकूल हुने गरी आफ्नो कार्य गर्ने सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई कालोसूचीमा राखी त्यस्तो सामुदायिक वनलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्ने प्रक्रियासम्म अघि बढाइनेछ।
-

५५. पर्यावरण संरक्षण गर्दै नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानी समेत अभिवृद्धि गर्ने सोचका साथ नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी एवम् सार्वजनिक खाली जमिनमा स्थानीय भूगोल सुहाउँदो चिराइतो, अम्रिसो, फलफूलका बोटविरुवा लगाउने कार्य अघि बढाइनेछ।

संस्थागत विकास तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह

५६. नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको भवन निर्माण कार्य सम्पन्न गरी नयाँ भवनबाट नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवाहरु प्रविधिमैत्री एवम् सेवाग्राहीमैत्री तवरले उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाइनेछ।
५७. नगर कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवा, उक्त सेवा प्राप्तिका लागि आवश्यक पर्ने कागजात, सेवा प्राप्तिको लागि लाग्ने समय र लागत, सेवा प्रवाहको जिम्मेवारी पाएका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको विवरण जस्ता विषयमा आम लालीगुराँसबासी सेवाग्राहीलाई घर/घरबाटै सुसूचित गर्ने उद्देश्यका साथ “घर/घरमा बडापत्र” अभियानको सुरुआत गरिनेछ। यो अभियानको कार्यान्वयनका लागि उल्लिखित सम्पूर्ण विवरणहरु नगरपालिकाको नोटबुकमा छुपाई गर्ने र, उक्त नोटबुक प्रत्येक घरधुरीमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
५८. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भएको न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकारभित्रका मुद्दाहरुलाई सकभर मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गर्ने उद्देश्यका साथ “गरौं मिलाप, नगरौं विलाप” अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि न्यायिक समिति मातहत रहने गरी प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्रको गठन गरी त्यसमा आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी लगायत सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि हुने किसिमका क्षमतामूलक तालिम र सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
५९. नगरपालिका क्षेत्रभित्र क्रियाशील सामुदायिक तथा गैरसरकारी संघ/संस्थाहरुको वार्षिक योजना, कार्यक्रम तथा बजेट नगरपालिकाको वार्षिक योजना, कार्यक्रम तथा बजेटमा समावेश गराउने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ। नगरपालिकाको वार्षिक योजना, कार्यक्रम तथा बजेटमा समावेश नगराई कार्यक्रम सञ्चालन गराउन खोज्ने सामुदायिक तथा गैरसरकारी संघ/संस्थाहरुको कार्यक्रम सञ्चालनमा रोकसम्म लगाउन सकिने गरीको व्यवस्था अख्तियार गरिनेछ।
६०. लिम्बु समुदायको सभ्यता र संस्कृति झल्किने गरी स्थापना भएको चो?लुङ पार्कमा सो समुदायको रीति/रिवाज र संस्कार समेत उजागर गर्ने गरी चुम्लुङ विधिमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम आयोजना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
-

६१. स्थानीयस्तरमा क्रियाशील सञ्चारकर्मी एवम् सञ्चारमाध्यमहरूको प्रवर्द्धन गर्ने किसिमका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यसका लागि नगरपालिका क्षेत्रभित्रका समस्या, अवसर, चुनौती लगायतका यावत् विषयमा निरन्तर खोजमूलक पत्रकारिता गर्ने स्थानीय सञ्चारकर्मीहरूको पहिचान गर्दै प्रत्येक वर्ष एकजना सञ्चारकर्मीलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था अख्तियार गरिनेछ।
 ६२. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत कर्मचारी एवम् शिक्षकहरूमध्येबाट वर्षभरिमा उत्कृष्ट र रचनात्मक कार्यसम्पादन गर्ने एकजना सर्वोत्कृष्ट र अन्य दुईजना उत्कृष्ट कर्मचारीको रूपमा पुरस्कृत गर्ने व्यवस्थालाई संस्थागत गरिनेछ।
 ६३. नगरपालिका क्षेत्रभित्र सुकुम्बासी समस्या समाधानका लागि चालिएको कदमलाई छिटो भन्दा छिटो सम्पन्न गर्नका लागि जग्गा नापजाँच कार्यमा थप प्राविधिक जनशक्तिको व्यवस्था गर्दै त्यस्ता जनशक्तिलाई आधुनिक औजार/उपकरण सहित कार्यालय समय बाहेकको समय र सार्वजनिक विदाका दिनमा समेत परिचालित गरिनेछ।
 ६४. नगरपालिका क्षेत्रभित्रको सर्वाङ्गीण विकासमा बढीभन्दा बढी स्थानीयबासीको सहभागिता सुनिश्चित गराउँदै विकासप्रति अपनत्वको भाव जगाउने सोचका साथ प्रत्येक वडामा समावेशिता समेतलाई प्रवर्द्धन गर्दै टोल विकास संस्था गठन गरिएकोमा ती टोल विकास संस्थालाई स्थानीय कानून बमोजिम परिचालन गरिनेछ। वर्षभरिमा सबैभन्दा उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने टोल विकास संस्थालाई पुरस्कृत गर्दै सबै टोल विकास संस्थामा आवद्ध पदाधिकारीहरूलाई नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, स्थानीय कानून लगायत अन्य सामयिक विषयवस्तुमा सचेतनामूलक तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
 ६५. गत/विगत आर्थिक वर्षहरूमा महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट भएको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदनले औल्याएको नियमित गर्नुपर्ने, असुल उपर गर्नुपर्ने, प्रमाण कागजात पेश गर्नुपर्ने लगायतका बेरजु फछ्छौँट गर्ने प्रकृया अघि बढाइनेछ। वित्तीय सुशासनको मुख्य सूचक शुन्य बेरजु रहेको तथ्यलाई स्वीकार गर्दै सम्बद्ध पक्षलाई सुचित गरिने र तोकिएको समयावधीमा बेरजु फछ्छौँट नगर्नेको विवरण सार्वजनिक गर्ने सम्मको व्यवस्था मिलाइनेछ।
 ६६. आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रका विषयमा नगरपालिकाबाट जारी भएका ऐन, कानून, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदिलाई संग्रहित गरी कानून संग्रह प्रकाशन गरिने र नगरपालिकाको वेबसाइटमा रहेको राजपत्र महलबाट समेत सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
 ६७. आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ र सोभन्दा अघि नगर सभाबाट पारित भएका नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई उपलब्ध स्रोतसाधन समेतका आधारमा क्रमशः कार्यान्वयनमा लगिनेछ।
-